

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет Економіки та менеджменту
/назва факультету/

Кафедра психології
/назва кафедри/

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

Галина ЦХ

(прізвище та

ініціали)

« 30 » серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ

/назва дисципліни/

галузь знань	<u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u> <small>/шифр і назва галузі знань/</small>
рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський)</u> <small>/назва/</small>
спеціальність	<u>053 «Психологія»</u> <small>/шифр і назва/</small>
освітня програма	<u>«Психологія»</u> <small>/назва/</small>
спеціалізація	<u></u> <small>/назва/</small>
вид дисципліни	<u>вибіркова дисципліна циклу загальної підготовки</u> <small>/обов'язкова/вибіркова/</small>

Тернопіль – 2024 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціологія»

(назва дисципліни)

для студентів факультету економіки та менеджменту

(назва факультету)

Розробники:

Старший викладач кафедри психології

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

/ Петро СІВЧУК /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні
кафедри психології

(назва)

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

/ Василь ВИШНЬОВСЬКИЙ /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена НМК
факультету економіки та менеджменту

(назва)

Протокол від «30» серпня 2024 року № 2

Секретар НМК

/ Оксана ПОТІХА /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма погоджена:

Спеціальність

053 «Психологія»

(шифр і назва)

освітня програма

«Психологія»

(назва)

Завідувач випускової кафедри

/

/ Василь ВИШНЬОВСЬКИЙ /

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Гарант освітньої програми

/ Ірина ПЕРІГ /

(підпис)

(ініціали та прізвище)

1. Структура навчальної дисципліни

Показник	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів/годин	4,5/135	3/90
Аудиторні заняття, год.	48	10
Самостійна робота, год.	87	80
Аудиторні заняття		
- лекції, год.	32	6
- лабораторні, год.	-	-
- практичні заняття, год.	16	4
- семінарські, год.	-	-
Самостійна робота		
- підготовка до практичних занять	8	2
- опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	25	48
- опрацювання лекційного матеріалу	16	3
- виконання індивідуальних завдань	-	-
- виконання курсових проектів (робіт)	-	-
- підготовка та складання тестових модульних контролів, контрольних робіт, рефератів, есе, тестування	40	27
Залік		

Частка годин самостійної роботи студента:

- денна форма навчання – 64%;
- заочна (дистанційна) форма навчання – 89%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни:

Ознайомити студентів з особливостями соціологічного аналізу суспільства та його складових, сформувати у них соціологічні культуру та мислення, знання про суспільство, його соціальну структуру, соціальні інститути, спільності, відносини, здатність об'єктивно аналізувати соціальні явища і процеси, орієнтуватися в сучасних соціальних явищах і подіях.

Завдання дисципліни:

Основними завданнями вивчення дисципліни Соціологія є:

- формування у студентів соціологічного світогляду щодо розкриття соціальних явищ та процесів, що пронизують соціальні взаємодії людей у різних вимірах суспільного життя та повсякденності; розвинути вміння послуговуватися категоріальним апаратом соціології, її методами дослідження, а також теоретичними та концептуальними напрацюваннями.

- розвиток національної самосвідомості майбутніх фахівців;

- виховання патріотичних і морально-етичних переконань;
- прищеплення навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей суспільного розвитку;
- вироблення умінь застосовувати здобуті знання у повсякденній діяльності, для орієнтації у суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

У процесі викладання дисципліни основним завданням є надання студентам знань з теорії соціологічного аналізу суспільства: теоретичних та практичних знань із проведення конкретно – соціологічних досліджень, методики аналізу основних напрямків сучасних соціальних досліджень

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати: основи загальної соціологічної теорії, предмет соціології, її структуру, основні поняття, закони та функції, основні закономірності формування та функціонування соціальних спільнот, соціальних відносин та соціальних інститутів; історичний шлях світової та вітчизняної соціологічної думки; загальний зміст соціальних соціологічних теорій; питання методології, методики та технології конкретно – соціологічних досліджень; шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень у практичній діяльності.

Вміти: аналізувати специфіку соціальних явищ і процесів в різних сферах суспільного життя; пояснювати, оцінювати, узагальнювати знання про суспільство у контексті системного підходу; користуватися основними соціологічними термінами під час виступів на семінарах, дискусіях, диспутах тощо; брати участь в організації та проведенні соціологічних опитувань, використовувати на практиці результати емпіричних соціологічних досліджень; діагностувати соціальні процеси в колективі, причини наявних конфліктів; використовувати соціальні технології в профорієнтації, в роботі з кадрами, підтриманні трудової дисципліни, використанні соціальних резервів виробництва.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Лекційні заняття

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	<p>Тема 1. Соціологія як наука, її предмет, структура, функції і етапи становлення.</p> <p>Об'єкт і предмет соціології. Соціологія як наукове знання про суспільство.</p> <p>Соціально-культурні і наукові передумови виникнення соціології як науки Особливості соціології та її місце в системі суспільних і гуманітарних наук. Структура та функції соціології. Понятійно-категоріальний апарат соціології як науки. Методи соціології. Основні етапи розвитку соціологічного знання (протосоціологічний, академічний, сучасний).</p>	4	2

	<p>Позитивізм О.Конта і початок академічної історії соціології. Соціологічна система О.Конта та її вплив на подальший розвиток соціології. Органіцистська теорія суспільства Г.Спенсера. Соціал-дарвіністський, расово-антропологічний та географічний напрями в соціології.</p> <p>М. Вебер і його ідея “розуміючої соціології”, “Формальна соціологія” Г.Зіммеля. Соціологічні погляди Ф.Тьонніса. Концепція “соціологізму” Е.Дюркгейма. В.Паретто і його теорія “циркуляції еліт”. Інтегральна соціологія П.Сорокіна.</p> <p>Особливості розвитку соціології у ХХ столітті. Основні напрями і концепції: символічний інтеракціонізм, теорія соціального обміну, соціологічні проблеми в психоаналізі, структурний функціоналізм, феноменологія, теорія соціального конфлікту, емпірична соціологія, тощо.</p> <p>Основні напрями становлення і розвитку соціологічної думки в Україні. Соціологічні ідеї Г.Сковороди, М.Драгоманова, М.Ковалевського, М.Костомарова, С. Подолинського, О.Потебні, І.Франка, М.Грушевського, М.Шаповала, С.Кістяківського.</p>		
2	<p>Тема 2: Суспільство: сутність, структура, типи, тенденції розвитку.</p> <p>Поняття суспільства. Суспільство й природа. Головні ознаки суспільства та його структурні елементи.</p> <p>Еволюція уявлень про суспільство. Системний підхід до аналізу суспільства та його генезис. Сучасні соціологічні трактовки суспільства.</p> <p>Поняття суспільного життя. Головні засади суспільного життя.</p> <p>Історичні типи суспільства: традиційне, індустріальне, модерне суспільство. Глобальні проблеми сучасного суспільного розвитку.</p> <p>Перехідний стан сучасного українського суспільства.</p> <p>Соціальні групи як елементи соціального життя.</p> <p>Поняття соціального інституту. Структура та механізми функціонування соціальних інститутів. Соціальні інститути як регулятори суспільних відносин. Типи соціальних інститутів.</p> <p>Соціальні дії, зв'язки та відносини.</p> <p>Поняття соціальної взаємодії. Форми взаємодії: кооперація, конкуренція, суперництво, конфлікт. Головні механізми соціальної взаємодії.</p>	4	2

	<p>Соціальні відносини: поняття, механізми формування.</p> <p>Поняття соціальних змін: загально-цивілізаційні, макросоціальні, мікросоціальні. Види соціальних змін. Соціологічні теорії соціальних змін: еволюційні, циклічні теорії, теорії індустріального і постіндустріального суспільства. Типи й форми соціальних змін.</p> <p>Поняття соціальних процесів. Ознаки соціального процесу. Класифікація соціальних процесів.</p> <p>Соціальний прогрес: критерії і тенденції. Джерела соціального прогресу. Прогрес і регрес.</p>		
3	<p>Тема 3: Соціальна структура і соціальна стратифікація.</p> <p>Поняття соціальної структури суспільства. Основні елементи соціальної структури. Механізми взаємодії між соціоструктурними елементами суспільства. Ускладнення соціальної структури як чинник суспільного розвитку. Основні напрямки соціоструктурних змін в сучасному українському суспільстві.</p> <p>Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціального. Соціальні групи як страти. Види соціальної стратифікації. Історичні типи стратифікації: рабство, касти, стани, класи.</p> <p>Причини соціальної нерівності. Основні методологічні підходи до вирішення питань про сутність та перспективи розвитку соціальної стратифікації.</p> <p>Поняття соціальної мобільності, типи соціальної мобільності сучасного західного суспільства. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність як процеси відтворення і розвитку соціальної структури суспільства. Суть теорії соціальної стратифікації і мобільності.</p> <p>Соціальна група як суб'єкт суспільного життя. Головні чинники та механізми формування соціальних груп. Поняття групової ідентифікації. Види соціальних груп: соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціально-професійні, соціально-територіальні.</p> <p>Соціально-класові утворення і поляризація суспільства в Україні. Проблема маргінальності соціальних утворень,</p>	4	-
4	<p>Тема 4: Соціологія особистості.</p> <p>Предмет дослідження соціології особистості. Ключові поняття і категорії соціології особистості: людина, індивід, індивідуальність, особистість. Людина як особистість. Філософсько-соціологічні уявлення про</p>	4	2

	<p>особистість. Основні теоретичні концепції особистості, Соціальна типологія особистості.</p> <p>Соціологічна структура особистості. Соціальний статус та соціальні ролі особистості. Соціальна ідентифікація. Самосвідомість особистості. Потреби, інтереси, цінності, ціннісні орієнтації як елементи духовної структури особистості. Співвідношення особистих та суспільних інтересів.</p> <p>Соціалізація індивідів та її основні етапи. Співвідношення соціалізації та індивідуалізації особистості. Соціалізація як цілеспрямований (навчання, виховання) і стихійний вплив соціальних факторів. Структура процесу соціалізації: адаптація, інтеріоризація та формування особистісних якостей. Основні чинники та канали соціалізації особистості. Поняття ресоціалізації..</p> <p>Особистість як суб'єкт суспільних відносин. Соціальна активність особистості: критерії, показники. Види та рівні соціальної активності. Соціальна пасивність як антипод соціальної активності.</p> <p>Девіантна поведінка особистості: суть, види, причини, суспільна оцінка.</p>		
5	<p>Тема 5: Соціологія сім'ї.</p> <p>Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Специфіка соціологічного вивчення сім'ї. Деінституалізація сучасної сім'ї. Сім'я як соціальна система. Основні категорії соціологічного дослідження сім'ї. Сім'я і шлюб, загальна характеристика і особливості.</p> <p>Основні форми сім'ї та різновиди шлюбу. Соціально-правові та моральні засади регулювання шлюбно-сімейних відносин в Україні.</p> <p>Соціальні та індивідуальні функції сім'ї.</p> <p>Суперечності, конфлікти у сім'ї, шляхи їх подолання.</p> <p>Основні підходи до вивчення сім'ї у соціологічній думці: інтеракціоністський, конфліктологічний, структурно-функціоналістський, ситуаційний, інституціональний.</p> <p>Фактори впливу і тенденції розвитку сучасної сім'ї. Розлучення та його основні причини.</p> <p>Соціологічний аналіз проблем подружнього життя в Україні. Сучасна сім'я в Україні. Вплив факторів макро-, мезо-, мікросередовища на стан шлюбно-сімейних відносин в сучасній українській державі.</p> <p>Демографічна ситуація і особливості демографічної політики української держави.</p>	2	-

6	<p>Тема 6: Соціологія культури, освіти і виховання.</p> <p>Соціологія культури: об'єкт, предмет, функції. Соціологічний підхід до вивчення культури і його специфіка. Основні сфери прояву людської культури та рівні її соціологічного дослідження. Культура як спосіб ціннісного освоєння дійсності. Центральні категорії соціології культури: система цінностей і норм, санкції, соціокультурні зразки поведінки (обряди, звичаї, традиції) соціокультурні уявлення, поняття і мова.</p> <p>Внутрішня структура культури та її форми: Суперечливий характер розвитку культурного процесу. Етноцентризм та культурний релятивізм. Культурні універсалії.</p> <p>Особливості національної культури. Проблеми національно-культурного відродження України.</p> <p>Культура і особистість. Культурна взаємодія та соціальна ідентифікація особистості.</p> <p>Основні тенденції розвитку культури в сучасних умовах: глобалізація і універсалізація культури. Сучасні соціологічні теорії культури.</p> <p>Соціологія освіти, її мета, об'єкт, предмет, завдання. Освіта як соціальний інститут. Структура соціології освіти. Загальні та соціальні функції освіти.</p> <p>Стан сучасної освіти у світі та в Україні. Ознаки кризи освіти. Шляхи виходу із кризового становища в системі освіти.</p> <p>Соціологія виховання: її об'єкт та предметна сфера. Виховання як соціальний феномен: сутність, структура і функції. Система виховання та її основні елементи. Напрями виховання. Соціальні інститути виховання.</p> <p>Самовиховання та його специфіка.</p>	2	-
7	<p>Тема 7: Економічна соціологія, соціологія праці і управління</p> <p>Економічна соціологія як наука, її предметна сфера та функції. Об'єкт і предмет економічної соціології. Теоретичні передумови та основні етапи розвитку економічної соціології: Розвиток економічної соціології в Україні.</p> <p>Закони, категорії і методи економічної соціології. Головні напрями розвитку економічної соціології.</p> <p>Економіка як соціальний інститут, її функції.</p> <p>Соціологія праці – спеціальна соціологічна теорія, що вивчає трудову діяльність як соціальний процес.</p> <p>Праця як вид соціальної діяльності і соціальний інститут. Соціальна сутність праці. Зміст і характер праці.</p>	4	-

	<p>Ставлення до праці і проблеми мотивації трудової діяльності. Об'єктивні і суб'єктивні показники ставлення до праці Соціально-трудова відносини і процеси.</p> <p>Трудова поведінка та її форми.</p> <p>Трудовий колектив як соціальна організація та керівництво його діяльністю.</p> <p>Соціальне управління, його суть та структура.</p> <p>Основи теорії управління. Суб'єкти управління.</p> <p>Функції управління, їх характеристика й зміст.</p> <p>Система соціального управління.</p> <p>Управлінські рішення їх, класифікація. Зміст етапів управлінського рішення. Соціологічні методи розробки управлінських рішень.</p> <p>Соціальне прогнозування в управлінні, його види і методи. Соціальне проектування і планування.</p>		
8	<p>Тема 8. Соціологія конфлікту.</p> <p>Соціологічна теорія конфлікту. Конфлікт як соціально-психологічний феномен. Поняття, природа і закономірності виникнення та протікання конфлікту як соціального явища. Конфлікт як об'єкт соціологічної теорії, як соціальне явище і фактор розвитку соціальної системи.</p> <p>Соціальний конфлікт як зіткнення протилежних інтересів, цілей, позицій, цінностей та поглядів суб'єктів конфліктної взаємодії.</p> <p>Предмет соціологічної теорії конфлікту.</p> <p>Методологічні принципи дослідження соціальних конфліктів.</p> <p>Витоки, причини та рушійні сили конфліктів. Роль конфліктної ситуації в конфлікті.</p> <p>Конфлікт як соціальний процес. Динаміка конфлікту та механізм його виникнення. Структурна схема динаміки конфлікту</p> <p>Масштаб і межі конфлікту</p> <p>Природа видових характеристик конфліктів та підстави для їх виділення. Типи, види і форми конфліктної взаємодії.</p> <p>Основні види соціальних конфліктів та своєрідність їх прояву в різних сферах суспільного життя.</p> <p>Роль конфліктів у суспільстві та їх основні функції.</p> <p>Об'єктивна основа, суть і мета управління конфліктами</p> <p>Способи розв'язання конфліктів .Переговорний процес та його роль у вирішенні конфліктів.</p>	4	-

	Особливості, природа, види та основні причини соціальних конфліктів у сучасній Україні		
9	<p>Тема 9: Методика і техніка соціологічних досліджень.</p> <p>Місце і роль емпіричної соціології в пізнанні соціальних явищ і процесів.</p> <p>Поняття, суть та основні етапи і процедури проведення конкретно-соціологічного дослідження. Види і типи соціологічних досліджень: теоретичне, емпіричне, прикладне, пілотажне та польове.</p> <p>Зміст і завдання основних етапів проведення конкретно-соціологічних досліджень.</p> <p>Програма як виклад і обґрунтування методологічних, методичних і процедурних основ конкретно-соціологічного дослідження. Основні елементи програми та зв'язок між ними.</p> <p>Методологічний розділ програми. Визначення предмета і об'єкта, мети і завдань дослідження.</p> <p>Процедурний розділ програми. Стратегічний план дослідження. Сутність і роль вибірки в соціологічному дослідженні. Вибіркове дослідження. Генеральна і вибіркова сукупність одиниць спостереження. Загальні принципи побудови вибіркової сукупності.</p> <p>Вимоги до розробки анкети соціологічного дослідження.</p> <p>Основні методи збирання соціологічної інформації: опитування, спостереження, аналіз документів, експеримент.</p> <p>Аналіз результатів та підготовка звіту за результатами дослідження.</p>	4	-
Усього годин		32	6

3.2. Практичні заняття

№	Тема заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Теорія, методологія та історія соціології	2	2
2	Тема 2. Суспільство як соціальна система	2	2
3	Тема 3. . Соціальна структура і соціальна стратифікація	2	-
4	Тема 4. Соціологія особистості	2	-
5	Тема 5. Соціологія сім'ї	2	-

Лекція №1	Практичне заняття №1	5	Лекція №5-6	Практичне заняття №5	5	за кожних три бали семестрової оцінки студент отримує 1 бал підсумкової семестрової оцінки автоматично
Лекція №2	Практичне заняття №2	5	Лекція №7	Практичне заняття №6	5	
Лекція №3	Практичне заняття №3	5	Лекція №8	Практичне заняття №7	5	
Лекція №4	Практичне заняття №4	5	Лекція №9	Практичне заняття №8	5	

5. Навчально-методичне забезпечення

1. Соціологія: методичні рекомендації для підготовки до практичних занять. Для студентів спеціальності 053 «Психологія», спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», усіх спеціальностей факультету економіки та менеджменту / упорядник П. Сівчук. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя. 2023. 40с.
2. Соціологія: методичні рекомендації для самостійної роботи. Для студентів спеціальності 053 «Психологія», спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», усіх спеціальностей факультету економіки та менеджменту / упорядник П. Сівчук. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя. 2023. 38с.

6. Рекомендована література

Базова

1. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А. Соціологія. К.: КОНДОР. 2021. 552с.
2. Климанська Л.Д., Савка В.Є. Соціологія соціальних проблем. Л.: Львівська політехніка. 2021. 208с.
3. Кузьменко Т.М. Соціологія. К.: Центр навч. літер. 2019. 320с.
4. Лобанова А.С., Калашнікова Л.В. Соціологія. Вступ до спеціальності. К.: Каравела. 2022. 308с.
5. Нестуля О. О., Нестуля С.І., Везомська С.Ж. Соціологія: практикум. Модульний варіант: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 272с.
6. Сергеєнкова О.Л. Загальна психологія. К.: Центр навч. літер. 2019. 296с..
7. Соціологія: Навч. посіб. / За ред.. С. О. Макеєва. К.: Т-во «Знання», 2016. 566с.
8. Волович В.І. Соціологія. Підручник . К.: Центр учбової літератури, 2019. 808с.

Допоміжна

1. Гіденс, Ентоні. Соціологія /Пер. З англ.. В.Шовкун, А.Олійник. – К.: Основи,1999. – 726с.
2. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика /Пер. з нім. О. Погорілий.-К.: Основи, 1998. – 584с.
1. Зубченко О.С. Електоральна соціологія. Підручник. Дніпро. Ліра-К. 2023. 386с.
2. А.С. Лобанова.,Калашнікова Л. В. Соціологія. Вступ до спеціальності. Київ. Каравелов. 2022. 308с.
3. Опанасюк Т. А. Соціологія у визначеннях, таблицях, схемах, завданнях. Київ: Кондор. 2023. 268с.
4. Подольська Є.А., Подольська Т.В. Соціологія: 100 питань 100 відповідей. Київ, «ІНКОС», 2009. 352с.
5. Фурман А.В. Біскуп В. С. Морщакова О.С. Загальна соціологія. Хрестоматія. Дніпро: Ліра-К. 2020. 354с.

7. Інформаційні ресурси

1. <http://dl.tntu.edu.ua/login.php?course=426> і дистанційного навчання ТНТУ. (ID: 756).
2. <http://www.nbu.gov.ua> – офіційний сайт Наукової бібліотеки ім. Вернадського
3. <http://www.lib.com.ua> – офіційний сайт Електронної бібліотеки
4. <http://library.tntu.edu.ua> - офіційний сайт науково-технічної бібліотеки ТНТУ
5. <http://www.library.te.ua> - офіційний сайт обласної універсальної наукової бібліотеки
6. Навчальні матеріали онлайн.

8. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни

№	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата і № протоколу засідання кафедри	Примітки